

Hannu Toivonen

Eesti president Toomas Hendrik Ilves kiidab oma riigi parlamentarismi ja demokraatiat. Ta soovib, et sama süsteem jõuaks veel ka Soome.

Eesti president **Toomas Hendrik** Ilves käib Soomes enam-vähem kogu aeg. Seekord oli siiatuleku põhjuseks Helsingi raamatumess, mille teemamaa oli Eesti.

Ilves naljatab, et veedab Soomes juba rohkem aega kui kodumaal Eestis. Oma hiljuti ilmunud raamatus „Omalla äänellä” („Sõna jõuga”, WSOY) ütleb ta aga, et isiklikus plaanis ei ole Soome tema jaoks tähtis.

Selles peegeldub presidendi taust: ta on sündinud Rootsis Nõukogude Liidu okupatsiooni eest Eestist pagunud vanemate lapsena, elanud suurema osa oma elust Ameerika Ühendriikides ning töötanud Saksamaal ja Kanadas.

Alles Eesti iseseisvumine 1991. aastal tõi Ilvese Eestisse.

„Olukord Nõukogude okupatsiooni ajal oli igas mõttes imelik, isegi perversne. Eestlaste ainus aken vabasse maailma oli Soome ja teie televisioon. Soome oli tõepoolest tähtis, kuid olud ei olnud tol ajal normaalsed,” ütleb Ilves.

„Nüüd, mil Eesti on iseseisev ja kuulub teiste vabade riikide hulka, ei ole Soome loomulikult enam tähtis samal kombel.”

Paljude näitajate järgi lähebki Eestil hästi. Võrreldes Euroopa Liidu probleemriikidega isegi suurepäraselt, kuigi keskmine sissetulek ei küündi Euroopa Liidu keskmiseni. Töötuse määr on langenud palju, juba kümnest protsendist madalamale, ja majanduskasv on üks Euroopa kiiremaid.

Kuid eestlased on tööd otsides kodumaalt välja rännanud, eelkõige just Soome.

Soome on elama asunud üle 20 000 eestlase, nende hulgas on nii kõrgelharitud arste ja majandusspetsialiste kui ka ehitajaid ja koristajaid. Rääkimata neist tuhandeid, kes töötavad Soomes, aga sõidavad igal nädalal üle lahe ja elavad kirjade järgi Eestis.

Et Soomest on saanud eestlastest tööjõu paisupaak, jookseb ühel Eesti telekanalil nüüd sari „Kalevipojad”, kus kutsutakse talente tagasi koju.

„Ma ei suhtu sellesse liiga emotsionaalselt. Inimesed lähevad ikka ära ja tulevad tagasi. Siiani on naasnud üksikud. Küsimus on ju töökohtades ja teenistuses. Igal juhul on tähtis, et mujale rännanud teavad, et nad on teretunud koju tagasi.”

„Loomulikult oleks meeldiv näha Eesti arste kodumaale naasmas, kuid Euroopa mõte on vaba ühiskond, kus inimesed võivad vabalt elukohta valida.”

Ilves räägib uurimusest, mille järgi ei tunne haritud eestlased end kodumaal just väga hästi, sest inimesed ei ole üksteise vastu alati sõbralikud.

„Ma ei tea, millest see tuleb. Mõnel inimesel on vist psühholoogiline vajadus rääkida teistest halvasti. See on veider, kuid ma ei mõista ka mõnda poliitikut, kes väljendab valjusti imestust, miks osa inimesi välismaale kolib.”

Ilvese sõnul näitab statistika tegelikult seda, et hea hariduse saanud andekad noored ei lähe Eestist ära.

„Kokkuvõttes on meie väljaränne Soomega võrreldes vaid kümnendik. Teilt läks mõnikümmend aastat tagasi Rootsi sadu tuhandeid tööotsijaid.”

Ilves suhtub olukorda rahulikult. Tähtis on vabadus. Soome tööle tulevad eestlased oskavad sageli soome keelt, või vähemalt oskavad nad seda enam-vähem.

„Sellepärast otsivad näiteks lätlased tööd Ameerika Ühendriikidest või Suurbritanniast. Soome ja Eesti on mitmes mõttes teineteisele nii lähedal.”

Eesti kirjanik **Jaan Kross** avaldas Seuras kunagi arvamust, et Eesti ja Soome võiksid moodustada liidu. Mida Ilves praegu sellest mõttest arvab?

„Sõltub sellest, kui halvaks olukord maailmas muutub. Kui kõik läheb hästi, pole see mõte minu meelest eriti realistlik, kuid kui olukord maailmas muutub koledaks, siis – kes teab – võib asi pöörduda.

Kui mõtleme Euroopa praegusele kriitilisele olukorrale, on selge, et mõned riigid lähenevad üksteisele märkimisväärselt,” vastab Ilves.

„Ja juhul kui me liitume, peab Soome ka NATOsse astuma. Kui te ise tahate, siis tere tulemast! Igatahes Eesti teie liitumisele vastu ei seisa.”

Ilves ei taha olla president, kes sekkub kõigesse mis võimalik. Ta ütleb, et mõni tema eelkäija on tegutsenud viisil, mis ei ole demokraatlik. Ilves on sotsiaaldemokraat.

„Eestis ei ole presidendi ülesanne valitsusele käske jagada. Eestis valitseb parlamentarism ja demokraatia. Selline süsteem koidab veel loodetavasti ka Eesti naaberriikides.”

Selle peale ütleb Ilvese avalike suhete nõunik, et äsjane ütlus polnud Soome osas mõeldud avalikkusele. President muigab ja võtab šokolaadi.

„Minu nõunikud ei suuda kuidagi keelt hammaste taga hoida.”